

Brno po revoluci i nahota na ulici

Nakladatelství Host láká čtenáře na první román historika Michala Přibáně a dvě umělecká díla

Jana Soukupová
spolupracovnice MF DNES

BRNO Jižní Morava a speciálně Brno má to štěstí, že zde sídlí respektovaná nakladatelství. Zdejší autory a témata s regionem spojená přibližuje často také nakladatelství Host, které v poslední době vydalo tři nepominutelné publikace. Původní román, reflexi performancí výrazné umělkyně Lenky Klodové a portrét dvou kyjovských umělců. Všechny tři knihy jsou zároveň nadregionální události.

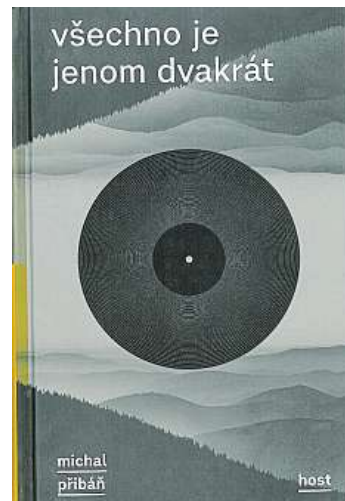
Všechno je jenom dvakrát

Pro Brňany by se mohl stát román Michala Přibáně Všechno je jenom dvakrát nejen „stopovací hrou“, kde se mohou pít po skutečných předobrazech hrdinů tohoto počtem stran, postav i dějů rozsáhlého příběhu.

Zároveň jim tato kniha zaobírající se zhruba dobou od 60. let 20. století po rok 2005 umožňuje jistou sebereflexi, která se týká všech, kteří v listopadu 1989 dospívali, byli studenty nebo čerstvými absolventy. A kteří si už pamatují, jak se zlomil komunistický režim a vypukla dosud jen zřídka beletristicky reflektovaná doba „raného kapitalismu“ s jejím honem na agenty a estébáky, ať už skutečné, či domnělé.

Přibáně patrně nenapsal přísně autobiografický román, což se vyjevuje zejména v závěru, jehož kouzlo není dobré kvůli čtenářskému zážitku prozrazovat. Ale jinak je jeho Zá-

větrí zcela jasně Brnem, nejen proto, že se po cestě do něj vystupuje také v Maloměřicích či Židenicích. Také některé zdejší osoby jmenuje autor plným jménem (Petra Cibulka), případně uvádí jasné indicie, takže znali vcelku dobře vyuší, o koho se jedná (Cibulkova někdejší spolupracovnice Eva Trúda Vidlářová a další).

Všechno je jenom dvakrát
Michal Přibáně, Host, 369 Kč

Pro místního čtenáře je tedy zajímavé sledovat, kdo se, byť jako inspirace, asi ukrývá pod jménem investigativního novináře, který se v honu za příběhem neohlíží na subtilnější důvody, proč Milan Knot, člověk dohnaný ke spolupráci s komunistickou Státní bezpečností, tento závazek podepsal, zda

někomu skutečně ublížil, jak se vše snažil napravit a zda to jeho vlastní život třeba úplně nezničil.

Zajímavé je také přemýšlení, jak moc se sám Přibáně vlastním uvažováním a příběhem svým i své rodiny podobá ústřední postavě novináře Pavla Klimeše, zda skutečně jezdil jako dítě na fatální Karlovku, po revoluci opuštěnou a pustnoucí „eroháčkou“ boudu v Krkonoších... A z jaké části její předlistopadová hosté i jejich dávné a nyníjší příběhy odpovídají skutečnosti.

Ale to všechno je jen bonusem pro místní a znalé. Nijak to totiž neubírá cenu pozitivům románu, jenž je napsán velmi čtivě a uvěřitelně (což zvláštním způsobem podtrhne jeho nečekaný závěr). A především, že se autor se skutečnou mravní odpovědností i sebereflexí pustil do našich polistopadových honů na čarodějnice, o to uputnějších, o co méně dobrého přinesly.

Prvně se zde románový příběh zcela jasně vyslovuje k naší neschopnosti skutečného vypořádání se s morem normalizace, která srovně s odpornou lepkavostí láma la netoliko charaktery, ale i osobní životy většiny, jež si chtěla zachovat zázemí, rodinu anebo alespoň zbytky slušné existence. A kvůli které nemohli být těmito morálně zdeptanými „obyčejnými“ lidmi nikdy doopravdy potrestáni opravdoví viníci z řad vládnoucích komunistů a estébáků.

Letos padesátiletý literární historik Michal Přibáně si dal se svou beletristickou prvotinou na čas. Boha-

tě se mu to vyplatilo. Stvořil podnětnou, stylisticky pestrou a užitečnou knihu, kterou je radost číst.

Nahé situace

Klodová

Nahé situace

FAVU HOST
Nahé situace
Lenka Klodová, VUT a Host, 229 Kč

Performerka a výtvarnice Lenka Klodová je i vedoucí Ateliéru tělového designu na brněnské Fakultě výtvarných umění VUT. Tato fakulta spolu s nakladatelstvím Host vydala její publikaci Nahé situace, kterou lze číst oboustranně. „Obrazovnější“ část fotografiemi a krátkými texty představuje soubor případových studií, které Klodová vytvořila nebo u nich „účinkovala“ coby pedagoga či kurátorka. Všechny se týkají více či méně provokativního „vpádu“ nahého těla do veřejného

prostranství, tedy na ulici, do plenérů či do místnosti zaplněné dalšími, třeba i zcela nezúčastněnými lidmi. Případně vpádu nahoty a sexuality do uzavřeného sociálního prostoru, kde k performanci vede až zachycení či dokumentace „nahé situace“. Druhou částí knihy jsou pak texty Klodové na téma nahých situací, které vcelku velmi umně balancují mezi osobitými uměleckými pasážemi a pokusem o akademické podchytní tématu.

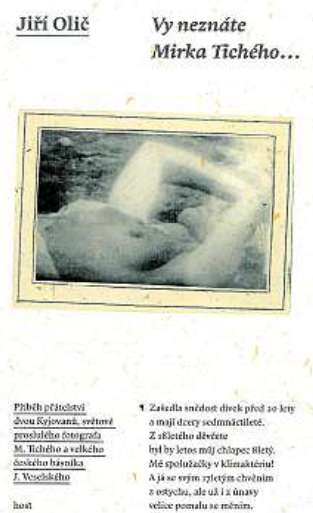
„Role, kterou si Lenka pro sebe vytvořila a vymodelovala, s sebou nese nic militantního, což je možná to nejúžasnější na jejím postavení ve stále ještě velmi genderově rozděleném světě českého umění,“ vepsala do knihy autorka úvod Jennifer de Helia. A i když pro masovou diváka a čtenáře budou některé zdejší performance asi dráždivé, nebo až přes čáru, hravost a přirozenost zbažené militantnosti či arrogance nemůže poučenější čtenář Lence Klodové upřít.

Vy neznáte Mirka Tichého...

Dva kyjovští samostatní pohybuji se až na hranici voyeurismu či v básně přetavené náklonnosti k ložitkám zaujali básníka a esejistu Jiřího Oliče. Ten pro nakladatelství Host sestavil až po smrti obou protagonistů vzpomínkovou publikaci Vy neznáte Mirka Tichého... Název vypíchl dnes jistě známějšího z Kyjovanů, totiž výtvarníka, ale především insitního fotografa žen a dívek Miroslava Tichého, jehož fotografie zachráněné z hlubin jeho zaneřádě-

ného domu se dnes vystavují v prestižních galeriích a prodávají za vysoké částky.

Druhým z podivných obyvatel Kyjova je básník Jiří Veselský, neškodně fascinovaný „divenkami“, o kterých celý život pouze okouzleně básnil. Kromě vzpomínkových textů Oliče i dalších známých a přátel obou protagonistů jsou podstatnou částí knihy právě Veselského básně. Najdeme zde ovšem i ukázky Tichého fotografií a kreseb. A také archivní či umělecké snímky obou vzpomínaných. Zvláště cenné jsou pak portréty Otakara Pajera či Libora Stavjanika z domácího prostředí básníka a fotografa na sklonku jejich životů.

Vy neznáte Mirka Tichého...
Jiří Olič, Host, 299 Kč

Úchvatná voda Volhy vynesla Kátu do výšin

Vodní hrátky Na unikátní scéně excelují Magnus Vigilius (Boris Grigorjevič) a Pavla Vykopalová (Káta) i Eva Urbanová v roli tchyně (vpravo dole). Foto: 2x NdB opera, Marek Olbrzymek a 1x ČTK

Jana Soukupová
spolupracovnice MF DNES

BRNO Festival Janáček Brno 2016 se dočkal tak světového zahájení, že by se chtělo politovat ty, kteří operu Leoše Janáčka Káta Kabanová neprožijí v režii Roberta Carsena a na scéně Patricia Kinmontha.

A přitom mohla celá zdejší šarada s mnoha litry vody po celé ploše jeviště Janáčkovy divadla (představu-

jičí řeku Volhu, u níž se celý děj odehrává) dopadnout hloupě, prvoplánově nebo až poutově. Nestalo se tak. Naopak, spolu s až „filmovou“ Janáčkovou hudbou, při které se slova opery zdají snad až nadbytečná, a právě díky dokonale promyšlené, nasvícené a s dějem až kongenálně spolupracující scéně, včetně precizní, skutečně až „milimetrové“ režie, se do hlediště přelil zřídka zakoušený, ale o to mocnější dojem pure beauty, tedy čistě krásy.

Přestavby scény na Janáčkovy vroucné mezihry, při níž tanečnické přenášející vodní plochou dřevěné praktikáčky, jsou tak okouzující, že by snad stačilo vidět z celé opery jenom je a člověk by odcházel uchvácen.

Ostrovského drama Bouře o nešťastné provdané a ještě nešťastněji zamilované Kátě si Janáček přepsal do libreta sám a učinil tak nadčasově, s velkou vervou a psychologickým umem, což samozřejmě obrov-

Vodní hrátky Na unikátní scéně excelují Magnus Vigilius (Boris Grigorjevič) a Pavla Vykopalová (Káta) i Eva Urbanová v roli tchyně (vpravo dole). Foto: 2x NdB opera, Marek Olbrzymek a 1x ČTK

sky násobí jeho emotivní hudba. Zpěváci i orchestr pak už můžou jen jedině: snažit se této jurodivě nádhery také dosáhnout a nic nepokazit.

Když se totiž to vše odehrává na scéně promyšlené i režijně do posledního detailu, interpretům není co závidět. Navíc když hrají a zpívají na kluzkých prknech i vleže, vkleče, za běhu... Zaslouženě největší ohlas měl v těchto podmínkách jistý a stabilní výkon Pavly Vykopalové

ve v titulní roli, jenž svým způsobem předstihl i zpěv Evy Urbanové coby její nenávislivé tchyně Kabanichy. Všichni ostatní pak už hlavně plnili úkol nic nezkažít. Což se povedlo, ačkoliv jim rozhodně nelze závidět vystoupení za tak špičkových inscenačních podmínek, až jejich výkony nemohly nezastínit.

Káta Kabanová
Národní divadlo Brno **95 %**

Fórum čtenářů

Havel a jeho Provázek

Divadlo Husa na Provázku nemohlo před listopadem 1989 uvádět Havlovy hry navzdory režimu, protože to byl režim totalitní a Václav Havel byl jako desítky a stovky umělců totálně zakázán.

Podaril se ale podvratný a mistrovský kousek. Uvést v rámci společného projektu, scénického časopisu dvou brněnských divadel (HaDivadla a Divadla na provázku) Rozrazil 1/88 (O demokracii) hru nepřítele režimu číslo 1 Václava Havla Zítřítro spustíme! Jeho autora pokrýl dramaturg Divadla Husa na provázku Petr Oslzlý. O Havlově autorství vědělo několik lidí, ani samotní herci však ne. Komunistická tajná policie přesto něco tušila a taky konala.

Svěrázný scénický útvar, který se stal kulturní událostí (časopis na scéně vytvořený divadelními prostředky), byl po 21 vyprodaných reprízách zakázán na pokyny z ÚV KSČ a StB. Následoval pokus o kriminalizaci obou souborů, obvinění z porušování socialistické ústavy a zákonitosti. O divadle se psalo v západním tisku jako o velmi houževnaté rostlině Rozrazilu s tím, že požadavky na svobodnou kulturu nejdě potlačit.

V lednu 1989 se podařilo Rozrazil obnovit, oba celé soubory byly podepsány pod petici žádající propuštění Václava Havla z vězení. A bylo více než symbolické, že už 17. listopadu jako dvě první československá divadla přerušila představení, aby zastupci dvou divadel (Petr Oslzlý za Husu na provázku a Břetislav Rychlík za HaDivadlo) udělali během hostování s Rozrazilem v pražském Junior klubu na Chmelnici rozhovor s brněnským studentem Romanem Ráčkem, brutálně zmláceným komunistickou policií na Národní třídě. Byla to vůbec první informace veřejnosti o tom, co se na Národní stalo, a taky předznamenání stávkových divadel, již druhého dne v 16 hodin odstartovala právě tato dvě brněnská divadla.

Za krátkou dobu stanul v čele země Václav Havel jako prezident, ale to už je jiný příběh.

— Břetislav Rychlík, režisér